

Klášter premonstrátský (prohlídky), Nová Říše

Popis:

Premonstrátský klášter byl založen ve 13. století a svojí barokní podobu získal v průběhu 18. století, kdy hospodářsky i kulturně nejvíce prosperoval. Prohlídková trasa kromě návštěvy opatského kostela sv. Petra a Pavla (viz heslo Kostel sv. Petra a Pavla, Nová Říše), představí prelaturu, sály osobností, pamětní síň bratří Pavla a Antonína Vranických i klášterní knihovnu. Ta je zdobena výjevy ze života zakladatele premonstrátského řádu sv. Norberta a mezi knihami se nacházejí čtyři vzácné svazky herbáře z 18. století, jež se staly předlohou pro výzdobu tzv. novoříšské keramiky.

Podrobný popis:

Podle místní tradice založili klášter zasvěcený Panně Marii, roku 1211 Markvart z Hrádku s manželkou Vojslavou u někdejšího farního kostela sv. Petra (z toho lze vyvozovat pro řád premonstrátů netradiční zasvěcení klášterního kostela sv. Petru a Pavlovi) pro ženskou větev premonstrátského řádu. Osazen byl prostřednictvím kláštera v Zábrdovicích. V průběhu 14. století prožíval klášter hospodářský rozmach, který ukončily husitské války. Obnova kláštera probíhala se značnými obtížemi. Přestože byl klášter vyjmut z jurisdikce olomouckého biskupa a papež ho vzal pod svou ochranu, úpadek pokračoval. V roce 1596 pak klášter opustila poslední řeholnice, převorka Anna Černčická z Kácova. To se rovnalo konci ženského kláštera. Další historie kláštera je tak už spojena s mužskou větví řádu. V roce 1641 přicházejí první premonstráti (opět ze Zábrdovic). Řeholníci se pustili do rozsáhlých oprav kláštera. V průběhu 18. století zaznamenává klášter ekonomický i umělecký rozvoj (v roce 1733 bylo proboštví povýšeno na opatství). Za opata Josefa Bernarda Pelikána byl vystavěn knihovní sál, do něhož byl zároveň zakoupen knihovní fond zrušené jezuitské koleje v Telči (původní regály můžeme obdivovat dodnes stejně jako výzdobu stěn - výjevy ze života zakladatele premonstrátského řádu sv. Norberta - od malíře Ignáce Mayera z Brna). Stavební činnost se v tomto období dotkla také klášterního kostela sv. Petra a Pavla (viz heslo Kostel sv. Petra a Pavla, Nová Říše) a konventu. Výmalba klenby kostela a obrazy na bočních oltářích tamtéž jsou dílem Jana Lukáše Krackera, jehož obrazy se objevují, vedle děl dalších významných malířů (např. Antona Kerna, Josefa Winterhaltera ml.) v klášterní obrazárně. Poslední stavební akcí byla novostavba prefektury roku 1801. Roku 1813 přerušil zdárný rozvoj kláštera požár. Shořelo vše, z interiérů zůstal zachován jen kostel, k němu přilehlé křídlo s kaplí sv. Anny a knihovna. Následovaly okamžité opravy, jež trvaly až do 30. let 19. století. Celý klášter byl znovu vystavěn na starém půdorysu. Velice pohnutým obdobím pro klášter byla léta 1942-1989. Za heydrichiády byl klášter obsazen jednotkami SS a změněn na sídlo Hitlerjugend. Pětice řeholníků byla odvezena do Osvětimi a tam roku 1943 popravena. Zbylí tři se po válce pokusili o obnovu konventu. Dílo bylo přerušeno v dubnu 1950, kdy došlo k internaci řeholníků a řeholnic na území celého státu. K návratu zpět došlo až po roce 1989.

Klášter je situován při hraně svahu spadajícího k pravému břehu potoka. Jihovýchodní část areálu obepíná kamenná zeď, za kterou byl ještě v roce 1835 hřbitov, a dále pak okrasná klášterní zahrada. V čele kláštera stojí kostel, k jehož severnímu boku se přimyká jednopatrový dvoutraktový konvent, který ze tří stran obestupuje obdélnou rajskou zahradu. Východní křídlo kláštera má u kněžiště kostela sakristii s přilehlou kaplí sv. Anny. Rozlehlý refektář zabírá v přízemí střed západního křídla. Západním směrem soubor pokračuje obdobně řešenou prelaturou, jejíž jednopatrová budova uzavírá obdélný dvůr se sochou Chrona. Směrem do ulice má celý klášter

architektonicky nenáročné jednotné průčelí, které získalo nynější vzhled patrně v rámci oprav po požáru v roce 1813.

Region: Telčsko

Město: Nová Říše

URL: <http://www.klaster.novarise.cz/>

Zpřístupnění: přístupné s omezením

Bezbariérový přístup: ano s omezením

GPS: 49°8'21.906"N, 15°33'53.311"E

Mapa: <http://maps.google.com/maps?q=49.1394183,15.5648086&z=12>

Obrázky:

